

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

66. An iuramentum falsum inadvertenter dictum ab eo qui pravam consuetudinem iurandi habet sit peccatum mortali, etiam si fiat ex motu iræ repentino, aut ex affectione nimia ad rem aliquam? Et an hoc ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

cent. tom. 2. dist. 39. quoniam art. 7. Sanchez in summ. tom. 1. lib. 3. c. 5. n. 28. & Suarez de Relig. tom. 1. tr. 3. lib. 2. de irrelig. c. 6. nu. 2. & tom. 2. de iuramento, lib. 3. c. 7. a. n. 3. vique ad 8. cum aliis penes ipsos, & nouissimè Ioannes Sancius in selectis, dist. 20. n. 5. qui docet blasphemias, & iuramenta indeliberata orta ex praua conditione iurandi, nec in seipsis esse peccata, nec in sua causa; sicut contumelia prauis ab ebrio in ebrietate, nec in se, nec in sua causa peccatum contumeliae est, vt pote ex sui natura requirens, quòd à ratione videnter proferatur: vide etiam Fillucium tom. 1. tr. 25. c. 10. num. 316. & hanc sententiam docet Layman in Theol. moral. lib. 1. tr. 2. c. 3. n. 6. in fine, post prauam consuetudinem retractatam: sic enim ait. Postquam verò penitens prauam consuetudinem efficaci proposito retractauit, tunc consequentia falsa iuramenta, & verba blasphemiae eadem consuetudine quasi naturali, & necessario impetu proueniunt, non imputabuntur ad peccatum, cum neque sint voluntaria in se, vt suppono, neque in sua causa, puta consuetudine, quippe quae ab ipso per propositum retractata, non amplius voluntaria censeri debeant. Ita Layman.

3. Ex his deduxit Sancius vbi supra n. 7. quòd DD. asserentes negandam esse abolitionem habendi consuetudinem iurandi, intelligendi sunt de habente consuetudinem iurandi ex aduertentia: non autem quando proferuntur iuramenta inaduertenter, cum tunc, vt diximus, non sint peccata, quantumcumque ex pessima consuetudine nascantur. Et haec omnia prouidus Confessor in mente habeat, nam per illa ex multis interrogacionibus, & scrupulis immunis erit: faciat tamen Confessor in tali casu accusare penitentem de negligentia in extirpanda praua consuetudine iurandi, & de reliquo aliud non curent.

RESOL. LXVI.

An iuramentum falsum inaduertenter dictum ab eo, qui prauam consuetudinem iurandi habet, sit peccatum mortale, etiam si fiat ex motu irae repentino, aut ex affectione nimia ad rem aliquam?

Et an hoc etiam procedat, quoad blasphemias?

Et an iuramentum profectum non ex praua consuetudine, sed repentino irae impetu, aut ex nimia ad rem affectione, non imputetur ad culpam mortalem?

Sed superest adhuc curiosa questio: An Procurator, qui nomine principalis iuramentum praestitit, iurauit falsum, sit periurus Dominus principalis, an vero Procurator? Ex part. 10. tract. 14. & Misc. 4. Ref. 15. aliis 13.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Texeda, tom. 2. lib. 3. tract. 2. conuoues. num. 215. vbi sic ait: Si roges an iuramentum absque aduertentia praestitum ab habente iurandi prauam consuetudinem: si non ex illa proficitur, sed aut repentino irae impetu, aut ex nimia ad rem affectione, vt contingere solet in non assueto iuramentis, imputetur ad culpam. Circa quam difficultatem asserunt Valentia 2. 2. dist. 6. quest. 7. punct. 3. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 3. cap. 7. numer. 5. iuramentum profectum non ex praua consuetudine, sed ex repentino impetu, non imputari ad culpam, & in propriis terminis idem asserit Sanchez 1. tom. Sum. lib. 3. cap. 5. n. 22. & 23. qui adducit pro sua sententia Petrum de Ledesma in sum. 2. tom. tract. 1. r. c. dub. 5. dicto 2. qui oppositum expressè asserit: Todas las vezes que la inaduertencia acerca de lo que se jura nace de la mala costumbre da iurar como de causa, el juramento falso echo con la dicha inaduertencia es pecado mortal, y no se excusa por ella; por

que el acto, que procede de inaduertencia culpable se reduce à la naturalçea de su forma, como el que procede de ignorancia culpable como lo fuera si aduertiera]: vbi Ledesma expressè asserit, iuramentum falsum inaduertenter dictum, in habente prauam consuetudinem iurandi esse peccatum mortale. Et idè dicendum est cum Caietano 2. 2. q. 98. art. 3. Nauarro, Sum. c. 12. n. 6. Ledesma, supra citat. iuramentum falsum inaduertenter dictum ab habente prauam iurandi consuetudinem, esse mortale, etiam si fiat ex motu repentino, aut ex affectione nimia ad rem aliquam, quia inaduertentia illa eum qui assuetus est iurare falsum, non excusat illum à periurio, cum etiam si aduerteret similiter peierare. Secundo probatur; nam qui praua ea consuetudine affectus frangit praecipuum aliquod diuino, peccat mortaliter, quamuis illud infringat inaduertenter, ex affectu nimio ad rem aliquam, aut ex repentino impetu, vt constat in peccato blasphemiae, quae inaduertenter dicta ab eo, qui est assuetus blasphemare, est mortalis, quomodocumque dicatur; vt bene Caietanus, Nauarrus, & communiter omnes (& constat etiam inductiue in omnibus aliis peccatis perpetratis ab eo, qui prauè dispositus, & mala consuetudine affectus circa transgressionem alicuius legis, aut praecipii) sed non iurare falsum cadit sub praecipio diuino, quo vnusquisque tenetur id non facere: ergo quamuis falsum iuretur absque aduertentia, si is qui falsum iurat est prauè affectus; & assuetus ad iurandum falsum, quomodocumque falsum iuret, peccat mortaliter. Huc vsque Texeda.

2. Sed sententiam Sanchez, & Suarez, quam ipse tam acriter impugnauit nouissimè tenet Castrus Palaus, tom. 3. tract. 14. dist. 1. punct. n. 1. & ratio est, quia illud iuramentum, vt in se esset peccatum mortale, debebat esse voluntarium directè, vel indirectè. At neque directè, neque indirectè est voluntarium. Non directè, vt supponitur; neque indirectè, quia ad indirectè voluntarium debebas habere potestatem illud vitandi, cum de facto non vitas. Ergo non est tibi voluntarium neque directè, neque indirectè. Quapropter solum in causa, nempe in consuetudine censentur illa iuramenta voluntaria. Sicut censetur voluntaria pollutio in somnis cui causam dedisti in vigilia, aut homicidium in ebrietate factum, quod antea potuisti praecauere. Quorum tota culpa & detrimentum apud Deum fuit in appositione causae. Nam siue sequatur pollutio siue non, eandem penam, & demeritum habes apud Deum. Quia tota malitia in appositione causae sita fuit. Sic in praesenti de iuramento facto sine libertate philosophandum est. Hanc etiam sententiam Sanchez contra Texedam tenet Trullench in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 1. dub. 20. num. 11. vbi probat iuramenta inaduertenter prolata, ab habente consuetudinem iurandi non retractatam, non esse speciale peccatum, nec habere distinctam malitiam à sua causa; si autem sit retractata, idem iudicandum de hoc, ac de non assueto ad iurandum. Itaque sententiam Sanchez, & aliorum contra Texedam satis probabilem esse existimo, quam praeter Doctores citatos tenet etiam Mazuchel. de Cast. refer. dist. 2. cap. 10. difficult. 4. num. 74. cum seqq. qui etiam rectè obseruat hanc doctrinam procedere etiam quoad blasphemias.

3. Verum curiosa est illa questio: An si procurator, qui nomine principalis iuramentum praestitit, iurauit falsum, sit periurus Dominus principalis, an vero Procurator, & affimat Syluester verb. periurium q. 3. quem sequitur Sanchez vtrumque periurij vitio innodari, si Procurator, dum iurauit virtute specialis commissionis ad iuramentum praestandum, sciebat falsum esse quod iurauit, aut de illo dubitabat, penas autem periurij, subdit Syluester non incurere Procuratorem, sed

sed solum principale dominum. Ceterum ego dico falso meliori iudicio eo casu principale ex vi illius iuramenti falsi à Procuratore præstiti, nec esse periculum, nec penas prædictas incurere, quia principalis non dedit Procuratori suo facultatem ad falsum iurandum, sed solum, ut cum veritate præstaret iuramentum: & idem peritij malitia solum in Procuratore manere debet. Et ita docet Texta ubi supra. controu. 4. q. 2. n. 194.

RESOL. LXVII.

An peccet venialiter, si quis ad vitanda graua tormenta sibi falsum crimen imponit etiam cum iuramento æquiuocatione vitens?

Et an in tali casu peccet mortaliter?

Et an delinquens occultum posse se prodere iudici, vt in eo debitam sequatur punitionem, cum id fiat ob virtutem iustitiae, volendo potius in hoc mundo peccati penam sustinere, quam in alio luendam seruare?

Et quid, si esset persona maxima auctoritatis & Reipublice vilis? Ex part. 1. tract. 5. & Misc. 1. Ref. 7.

Sup. hoc in Rel. seq. §. 1. Non peccat mortaliter in tali casu docent communiter. Ita Nauarra de restit. lib. 2. cap. 4 n. 21. & alij.

2. Difficultas consistit, an peccet venialiter; affirmatiue respondet Lessius lib. 2. c. 11. dub. 7. n. 4. & alij. Sed mihi placet opinio Ioannis Sanchez in selectis, disp. 46. n. 16. vbi sic asserit. Ad vitanda graua tormenta excusatur quispiam etiam à veniali labe, falsum sibi imponendo; licet ob illius confessionem esset morte plectendus; quia vita non est digna tanto dolore, & mendacium excusatur, æquiuocatione in mente retenta scilicet crimen commississe, non re, sed solum vt fateatur iudici ad euitanda tormenta. Quod verum etiam iudico, licet falsam sibi impositionem iurent, nam eadem causa quæ adest ad excusandum mendacium æquiuocatione retenta, sufficit etiam ad excusandum iuramentum. Ita ille, quidquid in contrarium asserant Vega in sum. p. 2. c. 8. cap. 1. Raguecius in Lucerna Parochorum. de restit. q. 167. & alij. Quando adest iuramentum; sed tu tene cum Sancto, & vide Azorium tom. 1. lib. 11. c. 4. q. 5. reg. 3. Valent. tom. 3. disp. 6. q. 7. punct. 4. & tom. 4. disput. 7. q. 1. punct. 1. Sanchez in summa, tom. 1. lib. 3. c. 6. n. 15. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 3. c. 10. n. 5. Deltrium in disquis. mag. lib. 6. c. 1. sect. 2. & alios penes ipsos.

3. Notandum est etiam hic obiter, posse delinquentem occultum prodere se iudici, vt in eo debitam exequatur punitionem, cum id efficiat ob virtutem iustitiae volendo potius in hoc mundo peccati penam sustinere, quam in alio luendam seruare. Ita Sanctius ubi supra n. 19. cui adde Nauarrum de restit. lib. 2. c. 4. n. 20. Sanchez in sum. tom. 2. lib. 6. cap. 18. num. 41. & Sa verb. infamare, n. 1. nisi esset persona maximæ auctoritatis, & Reipublice vilis, quæ se prodens, & tradens puniendam, maximum pateret scandalum, occasiorem alius ad delinquendum offerens.

RESOL. LXVIII.

An reus possit sibi graue crimen imponere, et euitare grauius tormentum?

Et difficultas est, quando aliquis sibi imponit falsum crimen cum iuramento.

Et adducitur eum, qui coniunctus plene est de Apostasia, aut de hæresi, quam non commisit, ita vt si neget, tradendus sit Curia seculari, à confiscatione bonorum, extremoque supplicio afficiendus; si vero fateatur cri-

men, leuiori pena puniendus sit, posse ipsum ab ipsa mortali culpa imponere sibi crimen, quod non admittit, nec obligari sub mortali ad retractandam confessionem, post sententiam prolatam, & reconciliationem sequentem? Ex part. 11. tr. 1. & Misc. 1. Ref. 14.

§. 1. M. Ouet hanc difficultatem nimis præcise sic ait: Quartis an innocens ad vitandos cruciatibus possit sibi imponere falsum crimen, etsi ob illud sit postea vltima sententia condemnandus?

2. Aufonius Noctinot in summa Dianæ verbo Reu num. 13. Sic inquit: Reus ad vitanda graua tormenta, potest sine mortali crimine etiam capitale sibi imponere, quia vita non est digna, quæ tanto dolore secuari debeat, & posse etiam iurare æquiuocando, docent Doctores communiter cum Nauarra lib. 2. cap. 4. n. 21. immodò nec peccare venialiter ait Sanctius disp. 46. n. 16. & Diana part. 3. tract. 5. resol. 7. & n. 12. ait: Non teneri se retractare, nisi ex hoc damnum tertio sequatur, si retractare, nisi ex hoc damnum tertio sequatur foret; quia Diana part. 3. tract. 5. resol. 103. lib. sine, sic ille,

3. At ego puto esse mortale peccatum mentiri Reipublice legitime & iuste roganti, & quod mendacium est non posse iuramento firmari. Si sit mendacium illud leue, & tamen iuramento firmetur, peritium erit graue peccatum. Si darentur relictiones mentales, & æquiuocatio prodesset, simplex criminis impostio non esset mendacium, & iuramentum, quo illa firmaretur, non esset peritium. At illas nos, & multi nobiscum detestantur. Huiusque Caramuel.

4. Sed satis probabiliter loquutus est doctus, & eruditus noster Compendiator Pater Noctinot, videlicet Pater Antonius Cottonus, & simul ego, & libet iterum assero, quod imponere sibi falsum crimen ad euitanda graua tormenta, etiam si mors inde timeatur, non est peccatum mortale, seculo peritium. Nemo enim tenetur cum tanto dolore, & labore vitam tueri.

5. Licet probable etiam sit mortaliter peccare, fundamentum est, quoniam quamuis homo non tenetur cum tanto dolore conseruare propriam vitam, adhibendo remedia, quæ tantos cruciatibus afferant, & potius mortem permittere, quam ea adhibere; aliud nihilominus est non conseruare vitam eis remediis adhibitis, aliud verò præbere causam obiectionum, & meritoriam mortis, illam fingendo, cum non fit reuera id, vnde potestas publica mouetur ad condignam mortis penam executioni mandandam, quod non est præcisè non conseruare, vitam; sed causam destructionis illius adhibere, quod non licet etiam propter tormenta, non solum quia mendacium est, sed quia est oppositio causæ obiectionis meritorie mortis propriæ, & cooperatio ad illam; nulla autem cooperatio ad propriam mortem honestari potest ex fuga tormentorum.

6. Licet hanc posteriorem sententiam magis placeat Dicastillo de iust. lib. 2. tr. 2. disp. 12. Appen. 1. dicitur. 4. n. 514. Tamen hoc non obstante priorem putat satis piam, & in præxi sequendam, ne miseri tam vehemente causæ, & periculo peccandi exponantur; sed præmonendi sunt, vt sciatur, si forte in tortura vincantur dolore, non peccaturos mortaliter.

7. Et ita hanc sententiam tenet etiam præter Doctores à me alibi adductos Hermannus Bulebaum, in medulla Theol. moralis lib. 4. cap. 1. dub. 7. & probabiliter putat Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo de iust. tom. 1. disp. 14. sect. 10. n. 174. vbi sic ait: Quando ex confessione falsi criminis incurritur pena mortis, vel mutilationis membri, alioquin non inferenda; quo casu aliqui dicunt non peccare mortali-